

Kokkuvõte Tööinspektsiooni sihtkontrollist, mis viidi läbi taimekasvatuse ettevõtetes.

Käesoleva aasta hiliskevadel viidi läbi Tööinspektsiooni töötervishoiu talituse sihtkontroll, mis keskendus taimekasvatuse ettevõtete tegevusele töötervishoiu ja tööohutuse korraldamisel.

Kõnealuse sihtkontrolli käigus pöörati tähelepanu töökeskkonna riskide hindamisele, tööandja tegevusele riskide vältimiseks ja töötajate tervisekontrolli korraldamisele. Taolisi sihtkontrolle läbi viies pööratakse alati tähelepanu riskianalüüsi läbiviimisele ja selle kvaliteedile, et kõik töökeskkonnariskid oleksid hinnatud, alates füüsilistest ohuteguritest ja lõpetades keemiliste ohuteguritega.

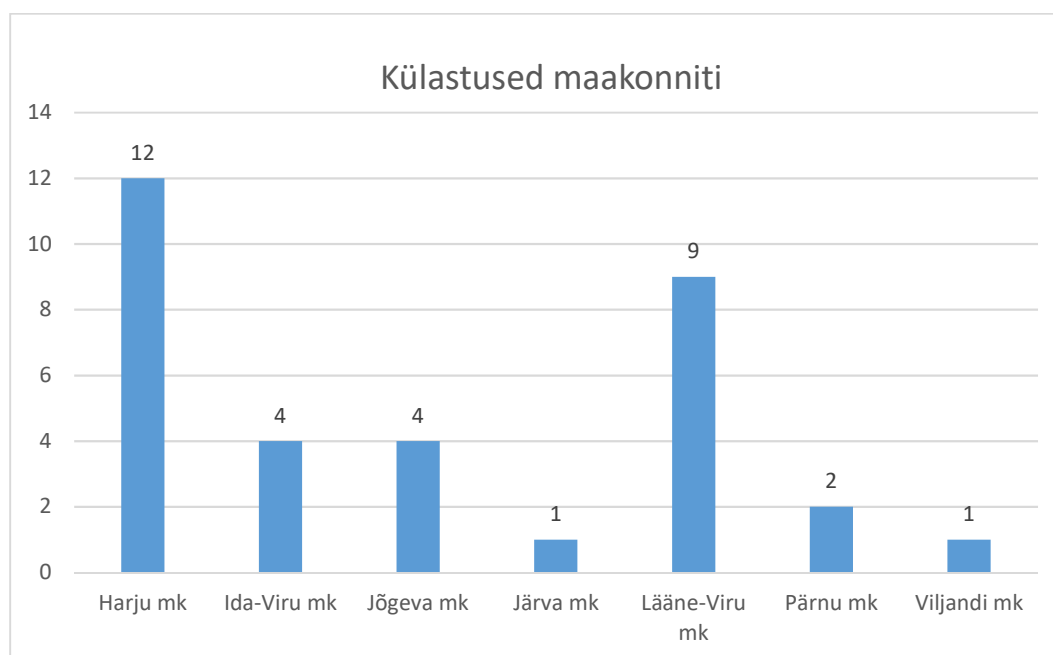
Lisaks kontrollitakse ka töötajate tervisekontrolli korraldust ning ettevõttes rakendatavat töötervishoiu- ja tööohutusosalase juhendamise süsteemi.

On teada, et Eesti tööandjate enamlevinud veaks riskide hindamisel on riskide alahindamine ning tööandjate tagasihoidlik tegevus nende riskide mõju vältimisel või vähendamisel. Ettevõtte igapäevase töö korraldamisel on aga nii tööandjal kui ka töötajal oluline teada ettevõttes esinevaid riske ning oskust ja võimalusi neid vältida.

Suurimad eksimused on alati terviseriskide hindamises ning seetõttu ei pöörata ka piisavat tähelepanu ohutegurite mõju vähendamisele. Üldjuhul alahinnatakse nii füüsilisest koormusest tulenevaid riske kui ka keemiliste ohutegurite tervist kahjustavat mõju. Ka bioloogiline ohutegur on pahatihti alahinnatud. Tähelepanuta jäetakse töötajate juhendamine, tervisekontroll, isikukaitsevahendite kasutamine jne.

Kahjuks võivad niisugusel tegevusetusel olla aga soovimatud tagajärjed ja mõnel töötajal võib välja kujuneda tööst põhjustatud haigus või isegi kutsehaigus. Kutsehaigus toob kaasa töövõime langusega ka elukvaliteedi halvenemise. Tööandjale toob kutsehaigestumise juhtum ettevõttes kaasa täiendavat ajakulu, et selle asjaolusid uurida ja võib lõppeda töötajapoolse kahjunõudega.

Külastatavad ettevõtted valiti juhuvaliku teel ja valimist arvati üldjuhul välja need, keda viimase aasta jooksul oli tööinspektor juba külasthanud. Külastusi viidi läbi 33 ettevõttes seitsmes maakonnas.

Seekordses sihtkontrollis tunti lisaks riskianalüüsi läbiviimisele huvi ka selle vastu, millal ettevõttes oli riskianalüüs läbi viidud – kas töötervishoiu ja tööohutuse juhtimisele pööratakse tähelepanu ettevõtte tegutsemise algusest.

Kahjutundega tuleb nentida, et endiselt on ettevõtteid, kes ei ole tänaseni neid küsimusi oluliseks pidanud ega pole täitnud tööandja kohustusi töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas.

Näiteks tegutses 19 ettevõtet juba enne Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse (TTOS) jõustumist (juuli 1999), kuid viiendikul neist oli riskianalüüs tööinspektori külastuse toimumise ajaks läbi viimata. Mitte ühegi ettevõtte riskianalüüs ei olnud korraldatud vahetult pärast TTOS jõustumist, vaid keskmiselt 13,6 aastat hiljem seaduse jõustumisest.

Ettevõtted, kes alustasid tegevust pärast TTOS jõustumist, olid riskianalüüsi korraldanud keskmiselt 8 aastat hiljem. Neljandikul pärast TTOS loodud ettevõtetest puudus riskianalüüs ka kontrollimise läbiviimise ajal, kuid ettevõtted ise olid tegutsenud juba keskmiselt 8 aastat.

Riskianalüüsi kvaliteeti ehk erinevate ohutegurite hindamist analüüsides võib väita, et tulemused on kahjuks tavapärased – vaid veidi üle veerandi läbiviidud riskianalüüsides olid peamised taimekasvatusega seotud terviseriskid hinnatud. Ootuspärane oli, et hindamata oli jäänud taas füüsiline ülekoormus, kuid ootuspärane ei olnud, et ei osatud arvestada ka keemiliste ohuteguritega. Samas aga on teada, et taimekasvatuse ettevõtetes võib olla kasutusel mitmeid kemikaale, mis pakendil oleva märgistuse alusel kuuluvad ohtlike kemikaalide loetellu ning võivad põhjustada tõsiseid tervisehäireid.

Töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise edukus sõltub paljuski töökeskkonnaspetsialistist ja tema pädevusest, kuid kahjuks siiski mitte alati. Nii selguski, et ligi 90 % ettevõtetest oli töökeskkonnaspetsialist määratud ning enamasti olid neil olemas ka vajalikud teadmised ja oskused. Sihtkontroll ei otsinud vastust küsimusele, miks vaatamata pädevale töökeskkonnaspetsialisti olemasolule on sellegipoolest ettevõtte töötervishoiu ja tööohutuse juhtimine korraldamata ning paljud nõuded täitmata. Üheks põhjuseks võib olla, et töökeskkonnaspetsialisti kohuseid täidetakse põhitöö kõrvalt ning seetõttu vaid siis, kui muudest toimingutest aega üle jääb. Nii on kogu ettevõtte töökeskkonnaalane tegevus pigem juhuslikku laadi ja sarnaneb tule kustutamise - tegevused ei ole proaktiivsed, vaid alati reaktiivse alatooniga, kus probleeme ei püüta ennetada, vaid alati likvideeritakse tagajärgi.

Juhuslikku laadi töökeskkonna juhtimisele viitab ka, et üle poole kontrollitud ettevõtetest puudus tegevuskava, milles oleks ette nähtud abinõusid töökeskkonna ohutegurite mõju vähendamiseks, töökeskkonna parandamiseks.

Töötajate tervisekontroll on korraldatud äärmiselt puudulikult – 2/3 kontrollitud ettevõtetest leidsid töötervishoiu tööinspektori rikkumisi.

Järgmisena pöörati tähelepanu töötajate juhendamise süsteemile: kas tööandjal on olemas ohutusjuhendid tehtavate tööde, kasutatavate seadmete kohta, kas tööandjal on ülevaade, milliseid juhendeid töötajatele tuleb tutvustada, kas on olemas juhised ohtlike kemikaalidega käitlemiseks, kas on töötajate juhendamise registreerimine nõuetekohane.

Kahjuks tuleb nentida, et rikkumisi esines umbes veerandil ettevõtetest.

Kuna taimekasvatuses kasutatavad kemikaalid võivad olla ohtlikud kemikaalid, pöörati tähelepanu isikukaitsevahendite (edaspidi IKV) valikule ja kasutamisele. Kolmandikul juhtudest ei olnud tööandja hinnanud IKV vajadust vastavalt riskianalüüsile, neist osadel juhtudel oli tööandja siiski töötajatele IKV väljastanud. Nii toimides ei saa olla päris kindel, kas väljastatud IKV pakub piisavat kaitset ohuteguri kahjustava mõju eest või mitte.

Sihtkontrolli käigus kontrolliti ka ettevõtte esmaabi korraldust. 42% ettevõtetel puudus esmaabiandja, kes olen saanud nõuetekohase väljaõppe ja 15% ettevõtetes ei olnud töötajatele tagatud vajalikud esmaabivahendid.

Arvestades sihtkontrolli tulemusi rõhutab Tööinspeksioon järgmist:

- Töökeskkonnaspetsialist ettevõttes on tööandja esindaja töökeskkonna juhtimisel. Neid ülesandeid peaks täitma täie tõsidusega ja mitte fiktiivselt, tuleb jälgida, et tööohutusalaane tegevus oleks korraldatud nõuete kohaselt, kuid ka dokumentides kajastatu oleks korrektne. Töökeskkonna juhtimine peab olema sisuline tegevus, millest sõltub ettevõtte maine ja

töötajate tervis. Ettevõtte töötajad on tööandja plaanide elluviijad ning nemad on ettevõtte suurimaks väärtuseks.

- Töökeskkonna riskianalüüs ei ole lihtsalt dokument tööinspektorile esitamiseks, vaid on töödokumendiks, mis aitab tööandjat edasi töökeskkonna paremaks muutmisel. Kõik töökeskkonna ohutegurid tuleb töökeskkonnas üles leida ja neid tuleb hinnata objektiivselt vastavalt ettevõtte tegevusele, omapärale. Ühtegi töökeskkonna ohutegurit ei tohi alahinnata. Tuleb meeles pidada, et nii füsioloogilistest ohuteguritest kui ka ohtlikest kemikaalidest tulenev terviserisk ei ole koheselt ilmnevate haigustunnustega, vaid kujunevad välja pikemaajalisel kontaktil või kokkupuutel. Nende mõju võib jääda alguses märkamatuks ja ilmnedas alles aastate möödudes.
- Töökeskkonna riskianalüüsile peab järgnema plaan, kuidas vältida töötajate tervist mõjutada võivaid ohutegureid või vähendada nende mõju. Probleemide eiramine ei tohi olla eesmärk. Alati ei pruugi olla lahendused kulukad ja keerulised, oluline on alustada ja järjekindlalt oma tegemistega edasi minna. Ohutegurite mõju vähendamise üheks abinõuks on ka IKV väljastamine töötajatele, kui teised tegevused ei aita saavutada vajalikku eesmärki. IKV valik peab aga lähtuma alati konkreetsetest tööoludest ja töötajale sobivusest. Vaid õigesti valitud IKV puhul saab tööandja olla kindel, et vajalik kaitse on olemas ja piisavalt tõhus.
- Töötajate tervisekontroll ei väldi töökeskkonna ohutegurite mõju nende tervisele, vaid on abiks vajalike meetmete tõhususe hindamisel. Töötajate tervisekontroll annab infot, kas töötaja on sobiv nendes tingimustes, nende ohuteguritega töötama. Töötajate tervisekontroll aitab õigeaegselt avastada terviseprobleemi tekke ning peatada tervise edasise halvenemise.
- Töötajate juhendamine ja väljaõpe on võtmesõnad, millega tööandja saab tagada, et töötajad oskavad ohutult ja tervist säästes tööd teha. Nii suurendab tööandja töötajate vastutust oma tervise, oma elukvaliteedi eest.
- Suuremat tähelepanu tuleb pöörata ka esmaabi korraldusele. Õigeaegselt ja oskuslikult antud esmaabi on ülitähtis, et päästa inimese elu või hoida ära esialgu tühisena näivast vigastustest kujunev tõsine terviseprobleem.

Kokkuvõtte koostas:

Silja Soon
Töötervishoiu talitus
14.08.2018